

Prazgodovinska in antična kulturna dediščina

Gordana Popovič Lozar

Rešitve z navodili za vrednotenje

A – Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.	3	<p><i>Prva vrsta v razpredelnici:</i></p> <p>1. stolpec: koščena ribica; 2. stolpec: Mala Triglavca pri Divači; 3. stolpec: mezolitik: 10.000–6000 pr. Kr.;</p> <p><i>Druga vrsta v razpredelnici:</i></p> <p>1. stolpec: koščena šivanka (igla); 2. stolpec: Potočka zijalka; 3. stolpec: (mlajši) paleolitik, bolj natančna datacija: 35.000 let pr. Kr.;</p> <p><i>Tretja vrsta v razpredelnici:</i></p> <p>1. stolpec: kamnita orodja (strgala, konica); 2. stolpec: Betalov spodmol; 3. stolpec: (srednji) paleolitik: 145.000–10.000 pr. Kr.</p>	<p>Za devet pravih navedb – 3 t, za osem, sedem ali šest pravih navedb – 2 t, za pet, štiri ali tri pravih navedbe – 1 t, za dve, eno ali nič pravih navedb – 0 t.</p> <p>Če so v zadnjih stolpcih ustrezno navedena vsa tri obdobja, ni pa pravih datacij, prejme dijak – 1 t. Če je v vseh zadnjih stolpcih ustrezno navedena datacija, ni pa pravih obdobj, prejme dijak – 1 t. Ni potrebna natančna opredelitev srednjega oz. mlajšega paleolitika.</p>
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.	2	<p><i>Prva vrsta v razpredelnici:</i></p> <p>1. stolpec: neandertalec; 2. stolpec: luknje v ravni črti ne bi mogla izdelati zver; ob ugrizu zveri bi se kost prelomila; plast v najdišču je datirana 60.000–50.000 let pr. Kr., ko je v Evropi živel neandertalec, ne pa še sodobni človek, čigar najstarejši skeletni ostanki so stari 35.000 let;</p> <p><i>Druga vrsta v razpredelnici:</i></p> <p>1. stolpec: sodobni človek; moderni človek; Homo sapiens sapiens; 2. stolpec: neandertalec naj ne bi imel razvitih možganov za umetniško čutenje.</p>	<p>Za štiri pravih odgovore (dve poimenovanji in dva argumenta) – 2 t, za tri ali dva pravih odgovora – 1 t, za enega ali nič pravih odgovorov – 0 t. V vsaki vrsti v razpredelnici zadostuje navedba enega argumenta.</p>
	1	Zaradi napredka arheologije, novih, drugačnih metod; zaradi novih spoznanj o neandertalčevih sposobnostih; zaradi pomanjkanja primerljivih dokazov v prid eni ali drugi interpretaciji; zaradi pomanjkanja dokazov, da bi prišli do enotne interpretacije.	Za strokovno sprejemljivo pojasnilo – 1 t.
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.	3	<p><i>Prva vrsta v razpredelnici (predpostavka):</i> trditev drži, saj jo podpirajo materialni viri;</p> <p><i>Druga vrsta v razpredelnici (dva dokaza):</i> antropomorfní idol kaže na razvito obrtno spretnost, umetniško ustvarjalnost, verske predstave; leseno kolo oz. voz kaže na razvito tesarsko obrt, promet; keramični in bakreni izdelki (orodje, orožje, nakit, kalupi, posoda) pričajo o razvoju metalurgije, družbenem razslojevanju;</p> <p><i>Tretja vrsta v razpredelnici (sklep):</i> Misel drži, saj najdbe dokazujejo velik razcvet gospodarstva, družbenega in duhovnega življenja; koliščarji so bili v primerjavi s prejšnjimi obdobji tehnološko naprednejši; nekatere najdbe (npr. kolo) so pomembne v svetovnem merilu.</p>	<p><i>Za potrditev predpostavke - 1 t. Za navedbo dveh dokazov iz virov v prid trditvi - 1 t. Za strokovno sprejemljiv sklep - 1 t. Torej za štiri pravilne odgovore - 3 t, za tri pravilne odgovore - 2 t, za dva pravilna odgovora - 1 t, za enega ali nič pravilnih odgovorov - 0 t.</i></p>
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.	1	Kultura, ki je gradila višinska naselja z obzidjem; kultura, ki je gradila s kamnitimi obzidji utrjena naselja na vzpetinah ali gričih.	<i>Za pravilen odgovor - 1 t.</i>
	1	Kultura, ki je pokopavala umrle v grobne gomile; kultura, ki je pokopavala umrle v grobove okrogle oblike z nalaganje kamenja ali prsti čez umrlega.	<i>Za pravilen odgovor - 1 t.</i>
Skupaj	2		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.	2	<p>1. stolpec: prizori na vaški situli/ pridatki v grobovih kažejo na razslojeno družbo;</p> <p>2. stolpec: vaška situla kaže na umetnostne/verske predstave takratnih prebivalcev.</p>	<i>V vsakem stolpcu je potreben en smiseln odgovor. Za oba smiselna odgovora - 2 t.</i>
Skupaj	2		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
6.	3	<i>Manjkajoče besede po vrsti od leve proti desni:</i> latensko; 2.; kraljestvo; železo; bojvniki; denarno.	<i>Za šest pravilnih navedb - 3 t, za pet ali štiri - 2 t, za tri ali dve - 1 t, za eno ali nič pravilnih navedb - 0 t.</i>
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
7.	3	<i>Pravilno obkrožene besede od zgoraj navzdol:</i> keramika; Koper (Aegida); argonavtih; Anton Sovre; Sonetni venec; Orfeju.	<i>Za šest pravilno obkroženih besed - 3 t, za pet ali štiri - 2 t, za tri ali dve - 1 t, za eno ali nič pravilno obkroženih besed - 0 t.</i>
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
8.	1	Gospodarske povezave s čezalpskimi in podonavskimi deželami; zaradi uvoza iz današnje Italije na sever in vzhod (posode, prestižni predmeti, vino) in uvoza iz severnih in vzhodnih območij v današnjo Italijo (sužnji, živina, kovine, jantar).	<i>Za pravilen odgovor - 1 t.</i>
	2	Noriki; Tavriski; Latobiki; Karni.	<i>Za tri pravilna poimenovanja plemen - 2 t, za dve - 1 t, za eno ali nič poimenovanj - 0 t.</i>
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
9.	3	<p><i>Prva vrsta v razpredelnici:</i></p> <p>1. stolpec: kolonija; 2. stolpec: lahko je imela status latinskega mesta ali pa so imeli prebivalci državljanске pravice, bili so pod rimsko upravo;</p> <p><i>Druga vrsta v razpredelnici:</i></p> <p>1. stolpec: municipij; 2. stolpec: samostojna mesta z lokalnimi navadami in upravo, svobodni člani so dobili rimsko državljanstvo, plačevali so vojni davek.</p>	<i>Za štiri pravilne odgovore - 3 t, za tri - 2 t, za dva - 1 t, za enega ali nič - 0 t.</i>
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
10.	3	1. ali 2. ali 3. stolpec v razpredelnici: namesto motičnega se je uveljavilo plužno poljedelstvo; z dveletnim kolobarjem je bila zemlja manj izčrpana; povečanje obdelovalne zemlje z izsuševanjem močvirij, reguliranjem rek, krčenjem gozdov; nove kmetijske panoge: vinogradništvo, oljarstvo, sadjarstvo, vrtnarstvo.	<i>Za navedbo ene novosti s kratko razlago - 1 t, torej skupaj - 3 t.</i>
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
11.	3	<p>1. stolpec: podoben potek poti;</p> <p>2. stolpec: rimske ceste so bile tlakovane, sodobne avtoceste asfaltirane;</p> <p>3. stolpec: današnje avtoceste so naslednice rimskih; Rimljani so bili odlični gradbeniki; Rimljani so znali izkoristiti ceste za vojaške in trgovske potrebe.</p>	<p>Za navedbo podobnosti - 1 t, za navedbo razlike - 1 t, za smiseln sklep - 1 t. Skupaj - 3 t.</p>
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
12.	1	Da, ker so mitraizem prinesli perzijski vojaki v rimski službi; da, saj je ohranjenih precej mitrejev;	Za smiselno pojasnilo - 1 t.
	2	Relief Evrope na biku iz Šempetra; Orfejev spomenik na Ptuju;	Za navedbo dveh primerov rimskih spomenikov - 2 t.
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
13.	3	<p>1. stolpec: dijak skicira refugij;</p> <p>2. stolpec: dijak izdela legendo z vsaj tremi elementi (obzidje; cerkev, krstilnica; stanovanjske hiše; grobišča);</p> <p>3. stolpec: refugij je višinsko utrjeno naselje, kamor so se zatekali pokristjanjeni romanizirani staroselci pred vdori Germanov.</p>	<p>Za ustrezno skico refugija - 1 t.</p> <p>Za legendo z vsaj tremi elementi - 1 t.</p> <p>Za ustrezno navedbo namena refugija oz. za pojasnilo, kdo in zakaj se je zatekal v refugije - 1 t.</p> <p>Skupaj - 3 t.</p>
Skupaj	3		

Naloga	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
14.	3	<p>1. stolpec: čeprav vir vključuje mnenja (npr. bog, burja), avtor pa se postavlja na stran zmagovalca, vključuje tudi dejstva (npr. Frigidus) in je zaradi tega in redkosti zato pomemben kot vir;</p> <p>2. stolpec: bila je največja in najpomembnejša bitka na današnjem slovenskem ozemlju v rimskih časih; z njo se je tudi na današnjem slovenskem ozemlju uveljavilo krščanstvo;</p> <p>3. stolpec: zmagalo je krščanstvo.</p>	<p>Z strokovno sprejemljivo oceno pomena zapisa - 1 t.</p> <p>Za strokovno sprejemljivo oceno pomena bitke za slovensko ozemlje - 1 t.</p> <p>Za strokovno sprejemljivo oceno pomena bitke za krščanstvo - 1 t.</p> <p>Skupaj - 3 t.</p>
Skupaj	3		

Vsebinska analiza pisnega ocenjevanja znanja

A – Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije

Sledi paleolitskih in mezolitskih kultur

1. Dijaki v glavnem prepoznajo najdbo, poimenujejo najdišče in navedejo obdobje. Težave imajo pri dataciji.
2. Iz pisnih zgodovinskih virov razberejo potrebne zgodovinske podatke z argumenti. Nekaj težav sem zaznala pri pojasnjevanju razlik med interpretacijama.

Prvi poljedelci in prvi kovači

3. Vsi pravilno predpostavljajo. Pomanjkljivo razbirajo dokaze, nekoliko bolje sklepajo.

Prihod kultur bronaste dobe

4. Pri razlagi pojmov so občasno nerodni, a razložijo bistvo.

Halštatska kultura

5. Nekateri zamenjujejo pojma družbeno in kulturno življenje. Ponekod so odgovori presplošni, brez podpore z materialnimi viri.

Kelti in latensko obdobje

6. Nalogo dobro rešijo. Zamenjujejo pojma latenska in halštatska kultura.

Grki na Slovenskem

7. Večina nalogo pravilno reši. Občasno napačno obkrožijo žito namesto keramike, ugrabitev Evrope namesto Orfej.
8. Posamezniki pomanjkljivo razložijo gospodarsko-trgovski razlog za rimsko zasedbo današnjega slovenskega ozemlja. Vsi pravilno poimenujejo keltska plemena.

Rimska mesta

9. Večina prepozna status, nepravilno pa pojasni razlike med kolonijo in municipijem.

Rimsko podeželje

10. Večina našteje novosti v kmetijstvu. Zaradi površnega branja navodil nekateri pozabijo na kratko razlago. Zaradi istega razloga posamezniki naštevajo novosti v neagrarnih panogah.
11. Vsi pojasnijo podobnosti in razlike med rimsko cesto in sodobno avtocesto. Dva ne navedeta sklepa.

Rimsko kulturno izročilo

12. Večinoma pojasnijo značilnosti antičnega kulturnega izročila. Pri navajanju rimskih kulturnih spomenikov na Slovenskem so pomanjkljivi, saj spomenik le poimenujejo, ne navedejo pa nahajališča in obratno.
13. Večina pravilno skicira refugij in izpolni legendo s potrebnimi elementi. Odgovori na vprašanji, kdo se je zatekal v refugije in zakaj, so pomanjkljivi.
14. Dobro ocenijo pomen bitke pri Frigidu glede na posledice za krščanstvo, delno tudi za slovensko ozemlje. Slabša je ocena Klavdijanovega zapisa glede na vključenost dejstev in mnenj.

Glede na to, da so pisno ocenjevanje znanja reševali dijaki nižjega letnika, sem z rezultatom dokaj zadovoljna. Ker je bil indeks težavnosti 71,36 %, naloga ni bila ne pretežka ne prelahka. Opazila sem, da imajo dijaki težave pri dataciji. Snov razumejo, a se nerodno izražajo. Posamezniki zamenjujejo določene pojme. Včasih preveč splošno razlagajo in razlage ne podkrepijo z ustreznimi primeri. Nekateri so površni pri branju navodil. Težje rešujejo naloge ocenjevanja pomena.

Razmišljanje o pisnem preizkusu znanja na temo

*Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije***Komentar**

V sistematičnem snovanju pisnega ocenjevanja znanja sem se preizkusila na primeru obvezne širše teme *Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije*, ki je predvidena za obravnavo v prvem letniku gimnazije. V skladu s posodobljenim učnim načrtom in PIK-om naj bi pisno ocenjevanje znanja vključevalo 70 % znanja in razumevanja ter 30 % spretnosti dela z zgodovinskimi viri. V ta namen sem najprej določila skupno število nalog in točk za pisni preizkus ter jih razporedila med posamezne ravni znanja. Od skupnih 14 nalog s 40 točkami sem 7 nalog s skupno 20 točkami načrtovala na minimalni ravni znanja. Teh 50 % nalog na minimalni ravni je zajemalo 40 % znanja in razumevanja ter 10 % dela z zgodovinskimi viri. 4 naloge s skupno 12 točkami sem predvidela za temeljno raven znanja. 30 % nalog na temeljni ravni je vključevalo 20 % znanja in razumevanja ter 10 % dela z zgodovinskimi viri. Na koncu sem predvidela še 3 naloge s skupno 8 točkami na višji ravni znanja. 20 % nalog na višji ravni je zajemalo 10 % znanja in razumevanja ter 10 % dela z zgodovinskimi viri. Na podlagi deležev posameznih ravni znanja (50 : 30 : 20) sem določila meje med ocenami oziroma izdelala točkovnik.

Okvirnemu načrtovanju je sledilo podrobnejše načrtovanje pisnega ocenjevanja znanja. V skladu z učnim načrtom sem v okviru obvezne širše teme *Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije* določila deset učnih sklopov, ki sem jih nato preverjala in ocenjevala: *Sledi paleolitskih in mezolitskih kultur, Prvi poljedelci, Sijaj bronaste dobe, Halštatska kultura, Kelti in latensko obdobje, Sledi grške civilizacije med mitom in resnico, Rimljani zasedejo današnje slovensko ozemlje, Rimska mesta, Rimsko podeželje, Rimsko kulturno izročilo*. Učne cilje iz učnega načrta, ki zajemajo vsebinsko in procesno-proceduralno znanje, sem konkretizirala in s tem določila pričakovane dosežke posameznih učnih vsebin. Te sem razporedila v različne zahtevnostne ravni in s številom točk (do 3 točke) določila, ali je naloga na minimalni (poimenuje, opredeli, pojasni, navede, izbere, razloži, našteje, umesti), temeljni (podpre, pojasni, primerja, skicira, izdelava) ali višji zahtevnostni ravni (primerja, ovrednoti). Pričakovane dosežke in zahtevnostne ravni sem uskladila s kriteriji, ki sem jih zapisala glede na predlagane kriterije preverjanja in ocenjevanja, ki jih je na temelju področij in kriterijev iz učnega načrta pripravila PRS za zgodovino v gimnaziji (razdeljeni so na minimalno, temeljno in višjo zahtevnostno raven). Nato sem s številom točk 1, 2, 3 označila kognitivno stopnjo. 27 točk ali 70 % nalog je bilo povezanih z znanjem in razumevanjem, 12 točk ali 30 % nalog pa z analizo, sintezo in interpretacijo pisnih in slikovnih zgodovinskih virov. Skupaj sem zasnovala 14 nalog, in sicer za sedem učnih sklopov po eno nalogo, za dva po dve nalogi in za enega po tri naloge. Za preverjanje in ocenjevanje posameznih pričakovanih dosežkov sem načrtovala različne tipe nalog, pri čemer je bilo dvanajst nalog tipa 1 (naloge dopolnjevanja, naloge kratkega odgovora – naloge polodprtega tipa), ena naloga tipa 2 (esejska naloga – strukturirana naloga na zgodovinske vire ali naloga polodprtega tipa) in ena naloga tipa 3 (naloga izbirnega tipa – naloga zaprtega (objektivnega) tipa). Posamezne naloge so bile vredne 1, 2 ali 3 točke. Ob snovanju nalog sem hkrati snovala tudi navodilo za vrednotenje z rešitvami.

Izvedeni pisni ocenjevanji znanj sem analizirala procentualno in vsebinsko. Izdelala sem procentualno analizo po nalogah glede na indeks težavnosti, ki se računa tako, da se število dijakov, ki so nalogo pravilno rešili deli s številom vseh dijakov in pomnoži s 100. Glede na to, da so pisno ocenjevanje znanja reševali dijaki nižjega letnika, sem z rezultatom dokaj zadovoljna. Ker je bil indeks težavnosti pri preizkusu 71,36 % naloge niso bile ne pretežke ne prelahke. Pri vsebinski analizi sem opazila, da imajo dijaki težave pri dataciji. Snov razumejo, a se nerodno izražajo. Posamezniki zamenjujejo določene pojme. Včasih preveč splošno razlagajo in razlage ne podkrepijo z ustreznimi primeri. Nekateri so površni pri branju navodil. Teže rešujejo naloge ocenjevanja pomena. Iz analize sledi, da bo navedena šibka področja treba izboljšati.

Refleksija

Zavedam se, da je poleg posredovanja znanja ena temeljnih učiteljevih nalog kakovostno preverjanje in ocenjevanje znanja. O slednjem imam nekaj teoretičnih znanj, ki sem jih pridobila na različnih izobraževanjih, praktičnih izkušenj pa manj. Zato sem se odločila sestaviti test za kakovostno pisno ocenjevanje znanja, ki bo ustrezalo zahtevam učnega načrta in PIK. K snovanju testa za ocenjevanje znanja za širšo temo *Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije* sem torej pristopila bolj sistematično, organizirano, ekonomično in premišljeno. To pomeni, da pisnega preizkusa nisem zasnovala samo po občutku in ob maturitetnih zgledih kot doslej, temveč sem ga načrtovala, izvedla in analizirala v skladu z zahtevami. Moja pozornost pri načrtovanju je bila usmerjena na taksonomijo znanja in ciljev, na minimalno, temeljno in višjo zahtevnostno raven znanja, na različne tipe nalog ter na analizo pisnega preizkusa. Vsebinska analiza mi je pokazala, katere naloge so dijaki reševali dobro, katere slabše in zakaj je temu tako. Pri procentualni analizi sem ugotovila, katere naloge so bile pretežke, katere pa prelahke. Tovrstno snovanje je imelo poleg navedenih prednosti tudi nekatere slabosti. V mislih imam ogromno porabljenega časa, ki ga učiteljem ob vseh drugih dejavnostih že kar kronično primanjkuje. Prav tako se mi zdi, da bi lahko kakovost procentualne analize izboljšali z bolj dodelanim vprašalnikom (npr. število dijakov, ki so nalogo delno oz. v celoti pravilno rešili). V pomoč pri okvirnem in podrobnem načrtovanju pisnega ocenjevanja znanja ter procentualni analizi mi je bila namreč Excelova razpredelnica. Gre za mrežni diagram ali specifikacijski načrt, ki predstavlja didaktični model pisnega preverjanja in ocenjevanja znanja pri zgodovini v gimnaziji na ravni priporočil in smernic, ki jih nudi učni načrt, in ki pomeni dodano vrednost. Načrtovanje je postalo kakovostnejše, sistematično in organizirano, sestava nalog posledično ustrezna in učinkovitejša. Namen analize je bil opozoriti na dobre strani in pomanjkljivosti, pogoste napake v znanju in razumevanju. Menim, da prikaz pomanjkljivosti pripeva k večjemu zavedanju o vrzelih, vzrokih za le-te in posledično k izboljšanju znanja. Rezultati ocenjevanja znanja pa so pomembni tako za učitelja kot za dijake: učitelj na njihovi podlagi ugotovi, ali so zastavljeni učni cilji doseženi, ali je znanje uspešno posredoval dijakom, ter načrtuje nadaljnje delo, dijaki spoznajo, v kolikšni meri so usvojili znanje in koliko so napredovali ter katerim vsebinam bi se morali dodatno posvetiti. Vsekakor lahko sklenem, da s premišljenim in sistematičnim načrtovanjem in analizo pisnih ocenjevanj znanja učitelji prispevamo k višji kakovosti in h kulturi pisnih ocenjevanj znanja in posledično k izboljšavam ter s tem h kakovostnejšemu znanju in razumevanju.

Pisni preizkus znanja

Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije
Gordana Popovič Lozar

Ime in priimek:	Število točk: /40	Kriterij ocenjevanja: 0-49 % = nzd (1) = 0-19 t 50-64 % = zd (2) = 20-25 t 65-79 % = db (3) = 26-31 t 80-89 % = pd (4) = 32-35 t 90-100 % = odl (5) = 36-40 t
Razred:	Odstotki	
Datum:	Ocena:	
Učitelj:		
Komentar:		

Sledi paleolitskih in mezolitskih kultur

1. Na slikah so prikazane kamenodobne najdbe na slovenskem ozemlju. Izpolni razpredelnico tako, da k vsaki dopišeš ime najdišča, jo poimenuješ in datiraš.¹ (3 t)

Najdba	Poimenovanje najdbe	Ime najdišča	Ime obdobja z datacijo
			
			bolj natančna datacija
			

¹ Viri slik (od zgoraj): a) Koščeno orodje iz najdišča Mala Triglavca. (Hrani Pokrajinski muzej Koper.); b) Koščena igla iz Potočke zijalke (Hrani Pokrajinski muzej Celje.); c) Musterjenske konice in strgala iz Betalovega spodmola na Notranjskem. (Hrani Narodni muzej Slovenije (foto: Tomaž Lauko.))

2. Spodnja vira sta mnenji arheologov Matije Turka in Mitje Brodarja o izvoru piščalke iz Divjih bab. Analiziraj in primerjaj pisna vira ter reši nalogo. (3 t)

Dve luknji sta povsem ohranjeni, dve polovično. Teoretično bi jih sicer lahko naredila zver, ki bi ugriznila v stegenico (kost), toda luknje so v ravni črti. Poleg tega bi se kost ob ugrizu na sredini / .../ najverjetneje zdrobila / .../ Plast (v najdišču) s piščaljo je datirana v obdobje pred 60.000–50.000 leti, ko je v Evropi živel neandertalec, o bivanju sodobnega človeka pa ni nobenih dokazov. Najstarejši skeletni ostanki človeka v Evropi so stari 35.000 let. To torej pomeni, da je piščal izdelal neandertalec /.../ Piščalka pač dokazuje, da je bil neandertalec sposoben napredka in umetniškega čutenja.

(Arheolog Matija Turk, Kost z luknjami - piščal ali ne?, članek iz spletnega Dela, 6. 10. 2008.)

Neandertalci v sto tisoč letih niso napredovali in seveda niso prišli do umetnosti. Da bi to dosegli že v fazi izumiranja, samo v Divjih babah I in samo delno s piščalko, saj o likovni umetnosti ni sledu, ne pride v poštev. Do preskoka v svet umetnosti ni pripeljal tehnološki napredek, ampak so bili zato potrebni razvitejši možgani. Tudi ta premislek pove, da je »piščalko« naredil moderni človek.

(Dr. Mitja Brodar, Kost z luknjami - piščal ali ne?, članek iz spletnega Dela, 6. 10. 2008.)

a) Iz pisnih virov razberi, kdo naj bi po mnenju znanstvenikov izdelal piščal in s kakšnimi argumenti dokazujeta svojo interpretacijo. Ugotovitve z navedbo po enega argumenta posameznega arheologa vpiši v razpredelnico.

Arheolog	Kdo naj bi izdelal piščal?	Argument v podporo
Matija Turk		
Mitja Brodar		

b) Pojasni, zakaj se po tvojem mnenju interpretaciji razlikujeta.

Prvi poljedelci in prvi kovači

3. Najpomembnejši nosilci kulture bakrene dobe so bili koliščarji z Ljubljanskega barja. Analiziraj slikovne vire ter z vsaj dvema dokazoma ovrzi ali podpri trditev, da je s kulturo koliščarjev na Ljubljanskem barju bakrena doba doživela pravi sijaj.² (3 t)

S kulturo koliščarjev na ljubljanskem barju je bakrena doba doživela pravi sijaj.	
Predpostavka (preprosta trditev ali misel drži ali ne)	
Podpora (navedba vsaj dveh dokazov za trditev/proti njej)	
Sklepanje (utemeljitev, zakaj misel drži/ne drži)	

² Viri slik: zgoraj: Idol z Ljubljanskega barja, 3. tisočletje pr. Kr., Najdišče IG, žgana glina. (Hrani Narodni muzej Slovenije (foto: Tomaž Lauko.)) in izbrane najdbe s kolišč pri Igu na Ljubljanskem barju. (Hrani: Narodni muzej Slovenije (foto: Tomaž Lauko.)); spodaj: Kolo in os z Ljubljanskega barja. (Hrani: Mestni muzej Ljubljana.)

Prihod kultur bronaste dobe

4. Med letoma 2200 in 800 pr. n. št. so na tleh današnje Slovenije živeli nosilci kultur bronaste dobe. Razloži pojma kaštelirska kultura in srednjeevropska kultura gomil. (2 t)

KAŠTELIRSKA KULTURA _____

KULTURA GOMIL _____

Halštatska kultura

5. Oцени pomen arheoloških najdb z arheološkega najdišča VAČE za preučevanje družbenega in kulturnega življenja v halštatski železni dobi. (3 t)

Pomen arheoloških najdb z arheološkega najdišča VAČE za preučevanje	
družbenega življenja v halštatu	kulturnega življenja v halštatu

Kelti in latensko obdobje

6. Dopolni spodnje besedilo o Keltih v naših krajih. (3 t)

V 3. stol. pr. Kr. so keltska plemena na Slovenskem uveljavila mlajšeželeznodobno ali _____ kulturo. V _____ stol. pr. Kr. so keltski Noriki ustanovili Noriško _____ s središčem na Štalenski gori nad Gosposvetskim poljem. Izpopolnili so metalurgijo, saj so pridobivali kot jeklo čvrsto _____, ki so ga cenili tudi Rimljani. Kelti so bili drzni _____, kar dokazujejo meči, čelade, sulice in štiti, ki so jih našli v keltskih grobovih. V oppidumu Keleia (današnje Celje) je v 1. stol. pr. Kr. delovala kovnica denarja, iz česar lahko sklepamo, da so Kelti v naše kraje prinesli tudi _____ gospodarstvo.

Grki na Slovenskem

7. Današnje slovensko ozemlje je bilo v stiku z Grki. Smiselno dopolni povedi tako, da izbereš in obkrožiš ustrezne odgovore. (3 t)

Naši kraji so iz grških kolonij v Italiji uvažali	žito	keramiko
Grški vpliv je viden v izvoru imena mesta	Koper (Aegida)	Celeia
Z našimi kraji je povezan mit o	Tezeju	argonavtih
Pomembno delo o grški kulturi je napisal	Anton Sovre	Anton Tomaž Linhart
Prešeren je vključil mit o Orfeju v	Sonetni venec	Zdravljico
Rimski relief s spomenika na Ptujju prikazuje grški mit o	Orfeju	ugrabitvi Evrope

Rimljani zasedejo današnje slovensko ozemlje

8. Rimljani so današnje slovensko ozemlje osvojili postopoma, v dveh stoletjih. Odgovori na spodnji vprašanji. (3 t)

Razloži gospodarsko-trgovski razlog za rimsko osvojitvev današnjega slovenskega ozemlja.

Poimenuj tri keltska plemena, ki so živel na današnjem slovenskem ozemlju pred prihodom Rimljanov.

-----, -----, -----

Rimska mesta

9. Colonia Ulpia Traiana Poetovio in Municipium Flavium Latobiorum Nevioudunum imata različna statusa. V preglednico vpiši status posameznega mesta in pojasni, v čem se statusa razlikujeta. (3 t)

	Status	Utemeljitev razlike
Poetovio/ Petoviona		
Neviodunum		

Rimsko podeželje

10. Z vključitvijo v rimski imperij je naše ozemlje doživelo gospodarski napredek. Navedi in na kratko razloži tri novosti v kmetijstvu, ki so jih k nam zanesli Rimljani. (3 t)

Novosti v kmetijstvu		
Novost 1	Novost 2	Novost 3

11. Rimljani so prek našega ozemlja zgradili pomembne ceste. Glavna rimska cesta je potekala od Aquileie do Poetovia in naprej. Primerjaj potek današnje glavne avtoceste z glavno rimsko cesto in navedi vsaj eno podobnost in eno razliko. Kaj ugotavljaš? (3 t)

	Podobnost	Razlika	Sklep
Rimska cesta			
Sodobna avtocesta			

Rimsko kulturno izročilo

12. Reši nalogo, povezano z rimskim kulturnim izročilom na Slovenskem. (3 t)

Pojasni, ali lahko na podlagi ohranjenih mitrejev sklepamo, da je bilo naše ozemlje del antičnega rimskega kulturnega izročila.

V podporo odgovoru navedi še dva primera rimskih spomenikov na Slovenskem.

-----,

-----

13. Iz poznoantičnega obdobja 5. in 6. stol. so se ohranili nekateri refugiji. Skiciraj refugij z vsaj tremi bistvenimi elementi (lahko tloris), izdelaj legendo ter pojasni, kdo se je zatekal v refugije in zakaj. (3 t)

Skica refugija	
Legenda	1. 2. 3.
Namen refugija	

14. Leta 394 je potekala bitka pri Frigidu, v kateri sta se spopadli vojski krščanskega vladarja Teodozija in pretendenta za cesarski položaj Evgenija, ki je ostal zvest starim rimskim kultom. Analiziraj pisni vir in reši nalogo. (3 t)

*Severni veter - po tvoji zaslugi - s planin privršal je,
 Čete sovragov zasul je z ledeno nevihto, puščice
 K strelcem usmerjal nazaj, v vrtincu jim lomil je kopja.
 S tabo je Bog: na tvoje povelje požene iz votline
 Eol viharjev vojsko, na tvoji se strani vojskuje
 Samo nebo, na vzrok tvoje trombe zavezniške čete -
 Čete vetrov privrše. Zardeli so alpski snegovi,
 Frigidus barvo vode je spremenil, pred kupi mrličev
 skoraj zastal, ko ne bi ga kri deroča pognala.*

(Klavdij Klavdijan o bitki pri Frigidu v Claustra Alpium Iuliarum I. Fontes, Narodni muzej, 1971, str. 165.)

a) Oceni pomen pisnega vira in bitke pri Frigidu glede na zahteve iz preglednice.

Pomen Klavdijanovega zapisa glede na vključenost dejstev in mnenj	Pomen bitke pri Frigidu za slovensko ozemlje	Pomen bitke pri Frigidu glede na posledice za krščanstvo